



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



Zdravá města, obce, regiony
České republiky



ANALÝZA ZDRAVOTNÍHO STAVU OBYVATEL

(zkrácená verze)

OBEC KŘIŽÁNKY

(SO ORP Nové Město na Moravě)

2020



**Zdraví nevzniká v nemocnicích, tam se pouze napravuje,
ale vzniká v rodinách, ve školách, na pracovištích, ve městech,
prostě tam, kde žijeme, pracujeme, odpočíváme a stárneme.**

Obsah

1	Úvodní poznámky	3
2	Celkové hodnocení municipality	3
3	Střední délka života	4
4	Předčasná úmrtnost	9
5	Incidence zhoubných nádorů celkem	10
6	Incidence vybraných zhoubných nádorů	13
7	Celková úmrtnost	17
8	Slovníček použitých definic a pojmů	18

1 Úvodní poznámky

Tato analýza byla zpracována podle metodiky, kterou připravilo Ministerstvo zdravotnictví ČR a Národní síť Zdravých měst ČR. Data zde uveřejněná autoři čerpali především ze zdrojů Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky, Národního onkologického registru a Státního zdravotního ústavu.

V analýze uváděné údaje i analýzy zdravotního stavu obyvatel obce Křižánky se vztahují na obyvatelstvo celého správního obvodu obce s rozšířenou působností Nové Město na Moravě, což v textu analýzy je uváděno zkráceně jako SO ORP Nové Město n. M. nebo případně Křižánky, v grafech pak zkratkou jako NMNM. Zdravotní ukazatele až na úroveň jednotlivých měst či obcí nejsou v celostátních databázích k dispozici a běžně se nesledují, data ze SO ORP lze však zcela jistě vztáhnout i na obyvatele obce.

2 Celkové hodnocení municipality

Trendy vývoje základních ukazatelů zdravotního stavu obyvatel v SO ORP Nové Město n. M. prakticky kopírují trendy vývoje zdravotního stavu obyvatel v ČR. V mnohých ukazatelích zdravotního stavu jsou hodnoty v SO ORP Nové Město n. M. lepší, než je průměr v ČR.

Střední délka života neboli tzv. naděje na dožití se prodlužuje u obou pohlaví. U mužů i žen je toto prodlužování, tj. nárůst, vyšší než v Kraji Vysočina i v ČR, současně je prakticky trvale střední délka života při narození vyšší, než je průměr v ČR. Střední délka života při narození u žen významně vyšší než u mužů. V roce 2018 měl chlapec narozený v SO ORP Nové Město n. M. pravděpodobnou délku dožití 77,0 let, dívka pak 83,3 let. Toto lze z hlediska zdraví obyvatel SO ORP Nové Město n. M. a obce Křižánky hodnotit pozitivně a jako velmi příznivý vývoj.

SO ORP Nové Město n. M. patří u mužů i u žen v rámci všech SO ORP v ČR do prvního kvintilu, tzn. do kvintilu, kam patří 20 % SO ORP s nejvyšší střední délkou života při narození. U žen je v SO ORP Nové Město n. M. střední délka života při narození dokonce druhá nejvyšší v celé ČR.

Vyšší hodnoty naděje na dožití ve srovnání s průměry ČR pozorujeme v SO ORP Nové Město n. M. také u mužů i žen na prahu stáří, tj. ve věku 65 let. Dlouhodobý vývoj vykazuje u obou pohlaví zřetelně lepší trend.

Vývoj celkové úmrtnosti v SO ORP Nové Město n. M. je v průběhu posledních 15 let příznivý, trend vývoje je výrazně klesající. Standardizovaná úmrtnost je zde v dlouhodobém horizontu významně nižší než v ČR. Nejčastější příčinou úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy, následují nádorová onemocnění, na třetím místě jsou úrazy, poranění a otravy.

Příznivý trend, tedy pokles, vykazuje také předčasná úmrtnost. Zde jsou nejčastější příčinou úmrtí zhoubné nádory. U mužů je předčasná úmrtnost vyšší než u žen, ale regresní přímka dlouhodobého vývoje klesá výrazněji než u žen. Podíl mužů, kteří zemřeli předčasně, činí 70 %, ženy tvoří „pouze“ 30 % z celkového počtu zemřelých v tomto věku.

V SO ORP Nové Město n. M. incidence zhoubných nádorů v souhrnu obou pohlaví prakticky koreluje s incidencí v ČR, dochází zde však k pomalejšímu nárůstu incidence. V posledních třech sledovaných letech bylo diagnostikováno v SO ORP v průměru 125 nových případů novotvarů ročně. Výskyt zhoubných nádorů je vyšší u mužů než u žen, ale rozdíly

mezi pohlavími se postupně snižují. Nejčastějším novotvarem je zhoubný nádor prostaty u mužů a nádor prsu u žen, v součtu obou pohlaví se pak jedná o zhoubné nádory tlustého střeva a konečníku.

3 Střední délka života

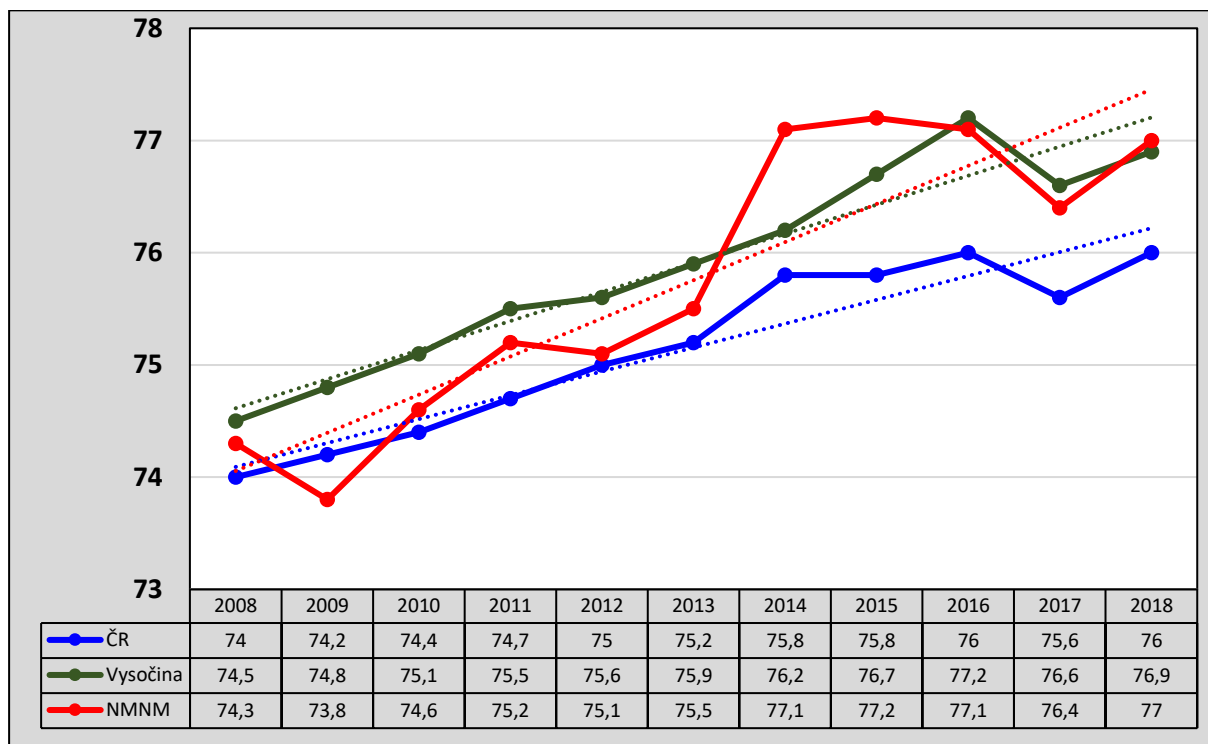
Střední délka života neboli tzv. naděje na dožití se v SO ORP Nové Město n. M. prodlužuje u obou pohlaví. U mužů i žen je toto prodlužování, tj. nárůst, vyšší než v Kraji Vysočina i v ČR, což dokládají na grafech znázorněné regresní přímky, současně je prakticky trvale střední délka života při narození vyšší, než je průměr v ČR. Rozdíly oproti ČR se navyšují. V roce 2018 měl chlapec narozený v SO ORP Nové Město n. M. pravděpodobnou délku dožití 77,0 let, v ČR v průměru o 1 rok méně (76,0 let), dívka pak 83,3 let, v ČR v průměru o jeden a půl roku méně (81,8 let). Toto lze z hlediska zdraví obyvatel SO ORP Nové Město n. M. a obce Křižánky hodnotit pozitivně a jako velmi příznivý vývoj.

Vyšší hodnoty naděje na dožití ve srovnání s průměry ČR pozorujeme v SO ORP Nové Město n. M. také u mužů i žen na prahu stáří, tj. ve věku 65 let. U mužů prakticky trvale, u žen v posledních čtyřech letech. Dlouhodobý vývoj vykazuje u obou pohlaví zřetelně lepší trend.

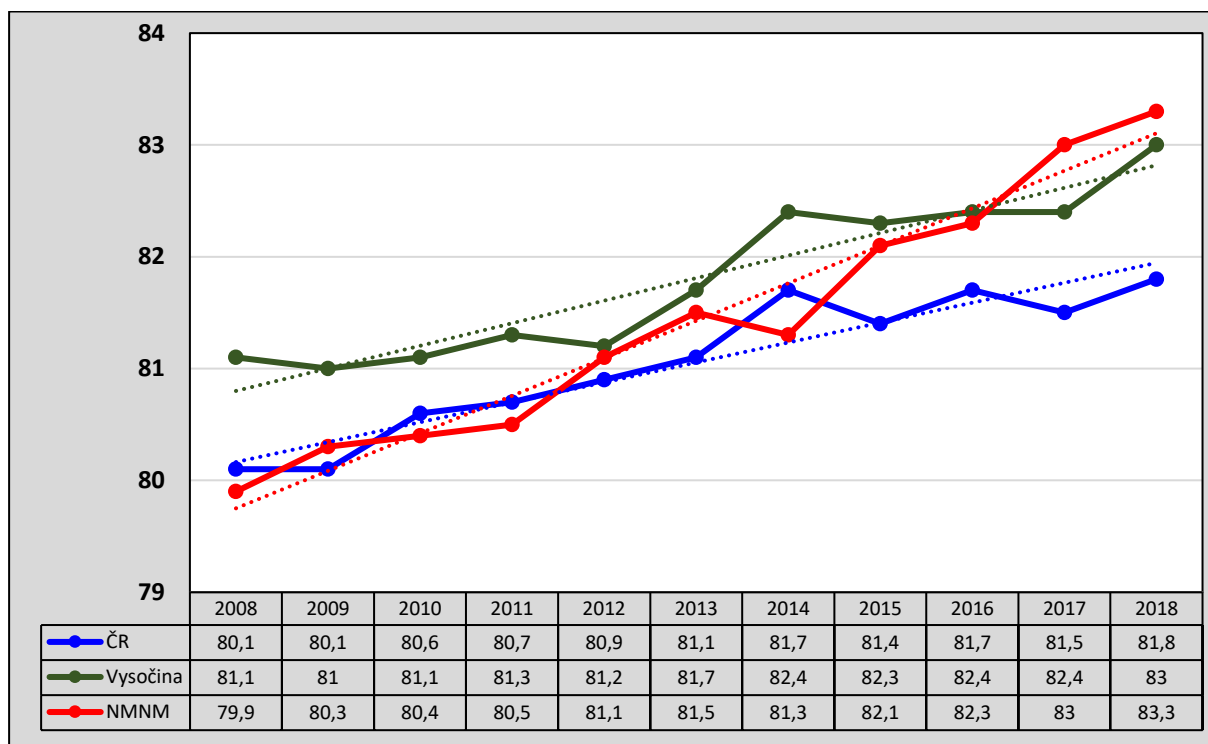
U mužů jsou hodnoty trvale vyšší i proti průměru v Kraji Vysočina, u žen naopak s výjimkou posledních dvou let. Muži ve věku 65 let měli v roce 2018 v SO ORP Nové Město n. M. pravděpodobnou délku dožití 81,9 let (16,9 let naděje na dožití + stávající věk, tj. 65 let), průměr v ČR činil 81,1 (tj. o 0,8 let méně). U žen dosahovala pravděpodobná délka dožití v tomto věku hodnot 85,5 let, v ČR pak 84,6 (tj. o téměř 1 rok méně).

V SO ORP Nové Město n. M., podobně jako v celé ČR, je střední délka života při narození u žen významně vyšší než u mužů. Ve sledovaném období od roku 2008 do roku 2018 se rozdíl mezi muži a ženami ve prospěch žen pohybuje v rozmezí mezi 4,2 až 6,6 lety s průměrem 5,6 let. Regresní přímky vývoje ukazují, že tento rozdíl se v průběhu let prakticky nemění, v ČR je o něco vyšší, v průměru činí 5,9 let.

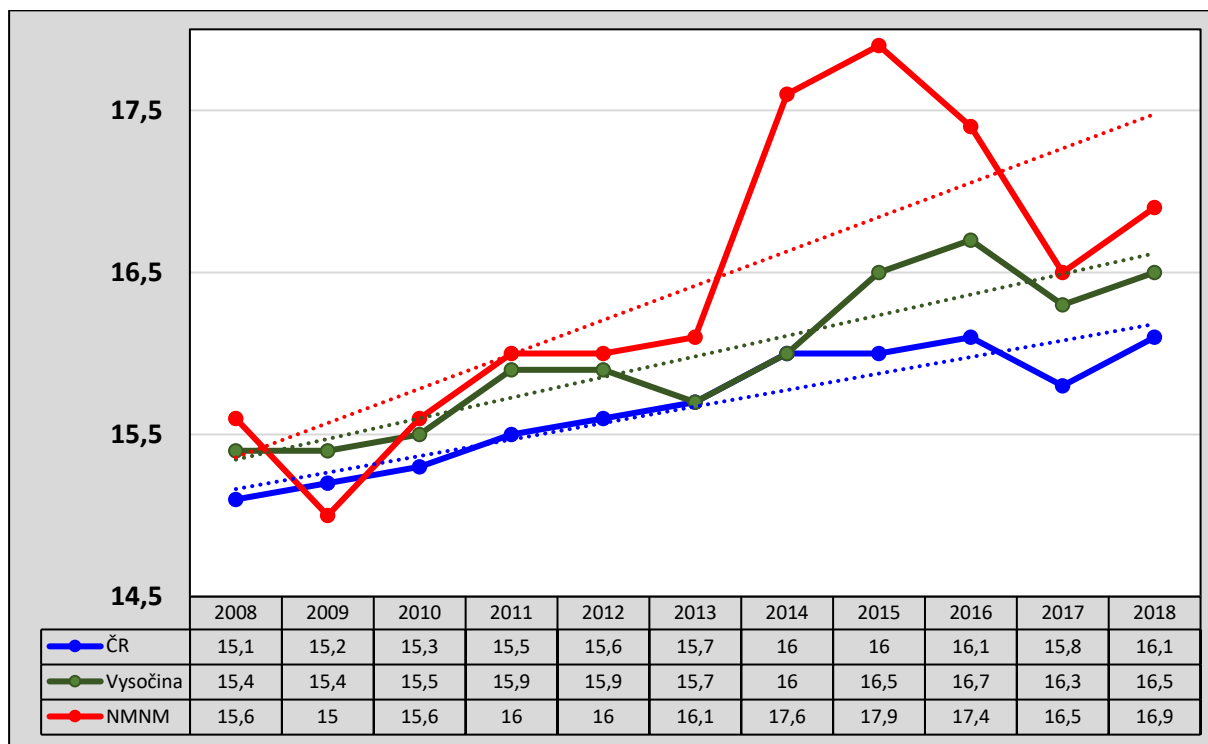
Střední délka života při narození v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2008 až 2018, muži



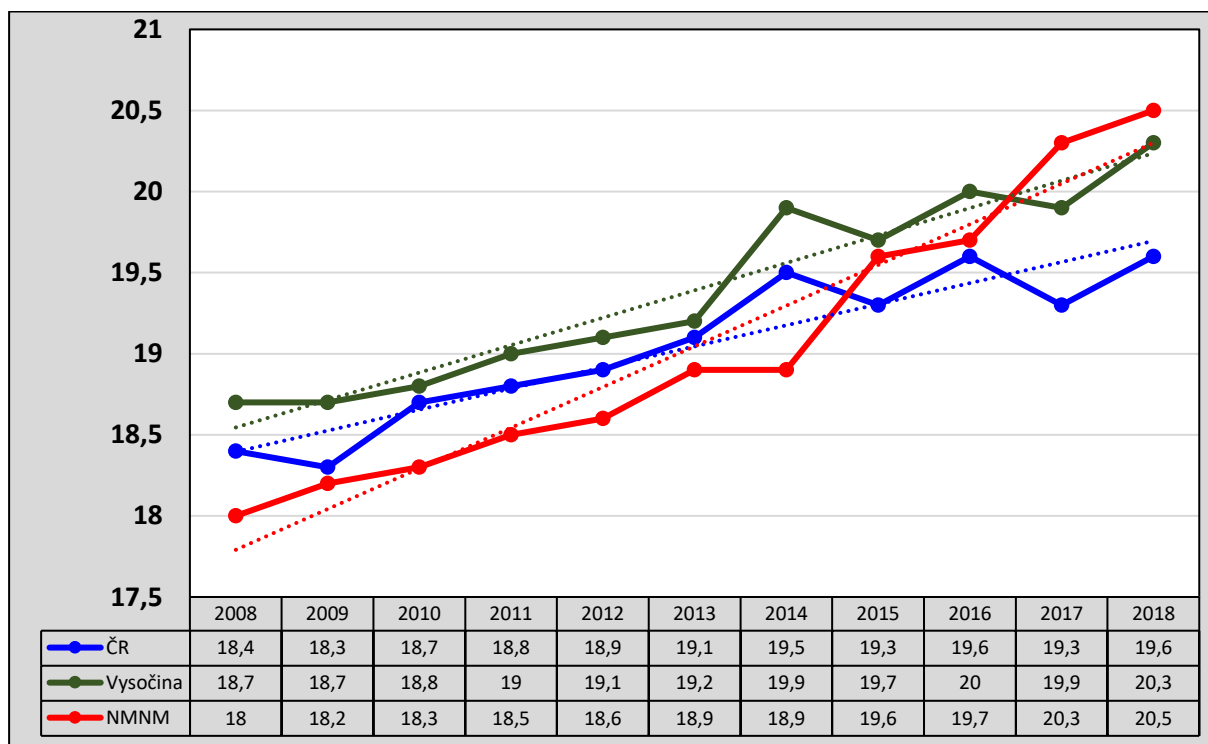
Střední délka života při narození v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2008 až 2018, ženy



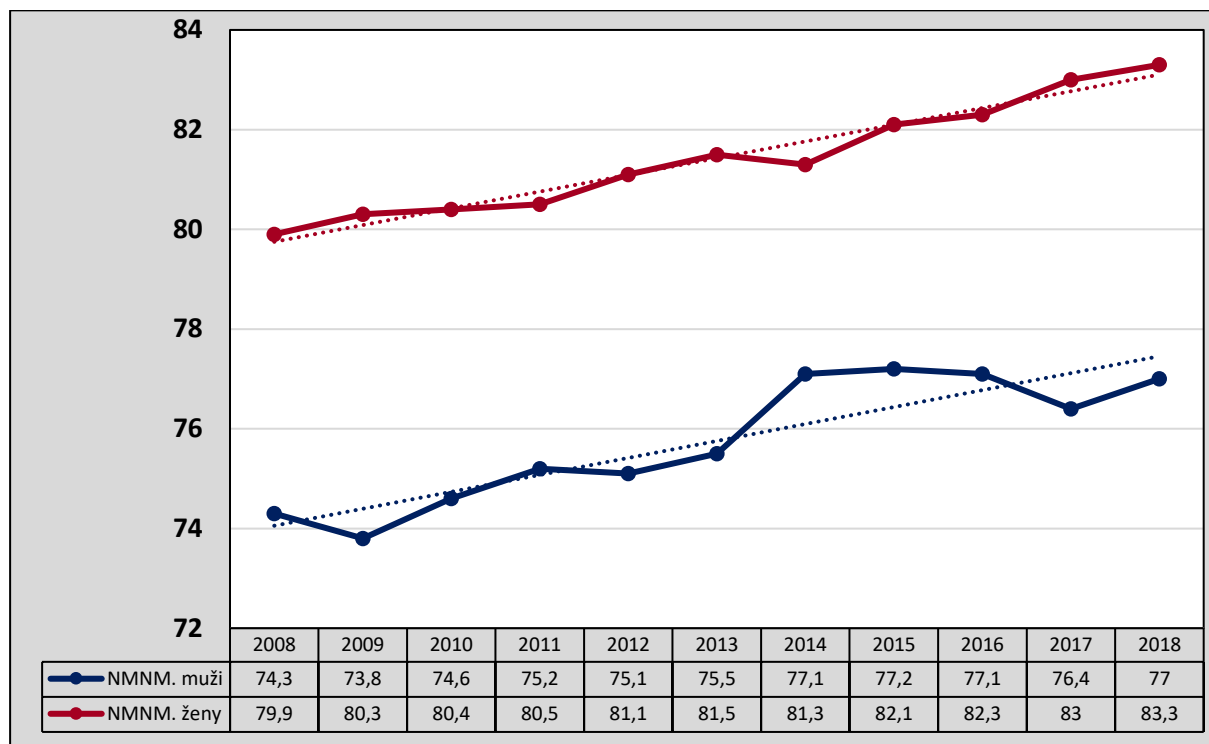
Střední délka života v 65 letech v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2008 až 2018, muži



Střední délka života v 65 letech v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2008 až 2018, ženy

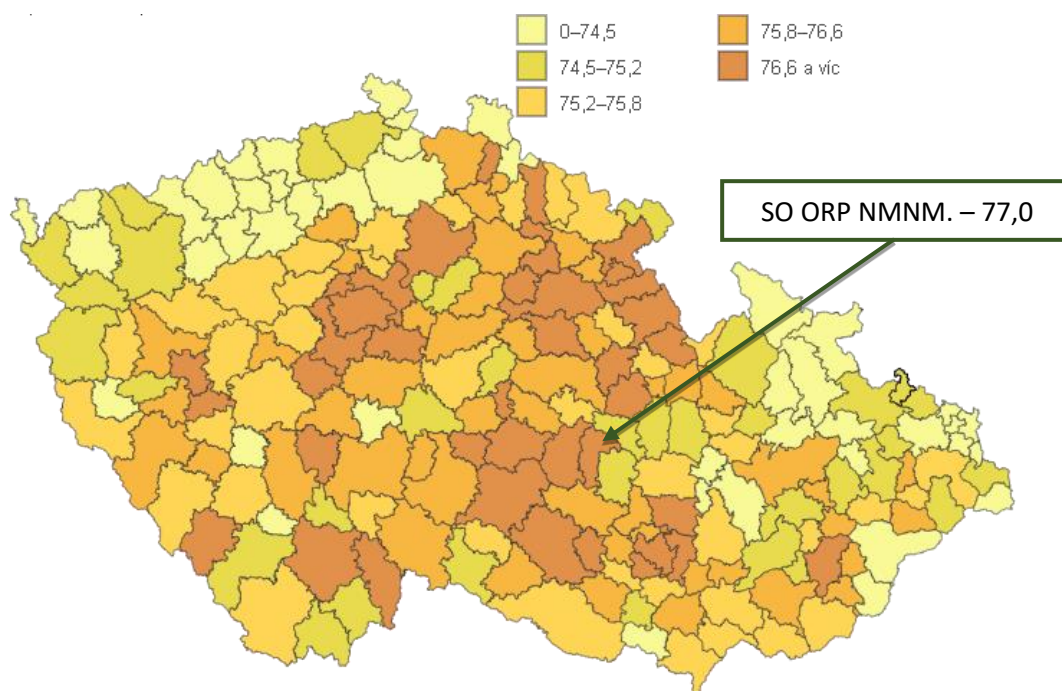


Střední délka života při narození v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina v letech 2008 až 2018, srovnání mužů a žen

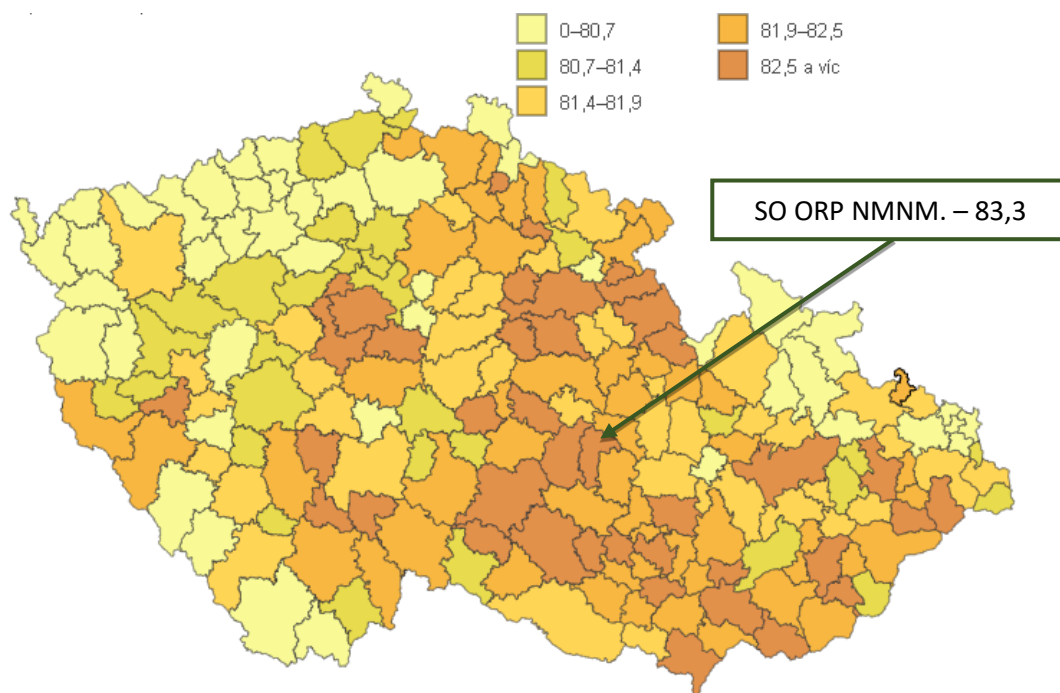


Srovnání hodnot střední délky života při narození ve všech SO ORP v ČR je možné hodnotit na mapách, kde jsou ORP rozdělena do pěti úrovní, tzv. kvintilů. SO ORP Nové Město n. M. patří u mužů i u žen do prvního kvintilu, tzn. do kvintilu, kam patří 20 % SO ORP s nejvyšší střední délkou života při narození. Naopak to znamená, že minimálně 80 % SO ORP má tuto hodnotu horší. U žen je velmi potěšitelná skutečnost, že v SO ORP Nové Město n. M. je střední délka života při narození dokonce druhá nejvyšší v celé ČR.

Střední délka života při narození ve správních obvodech obcí České republiky v roce 2018, rozdělení na kvintily, muži



Střední délka života při narození ve správních obvodech obcí České republiky v roce 2018, rozdělení na kvintily, ženy



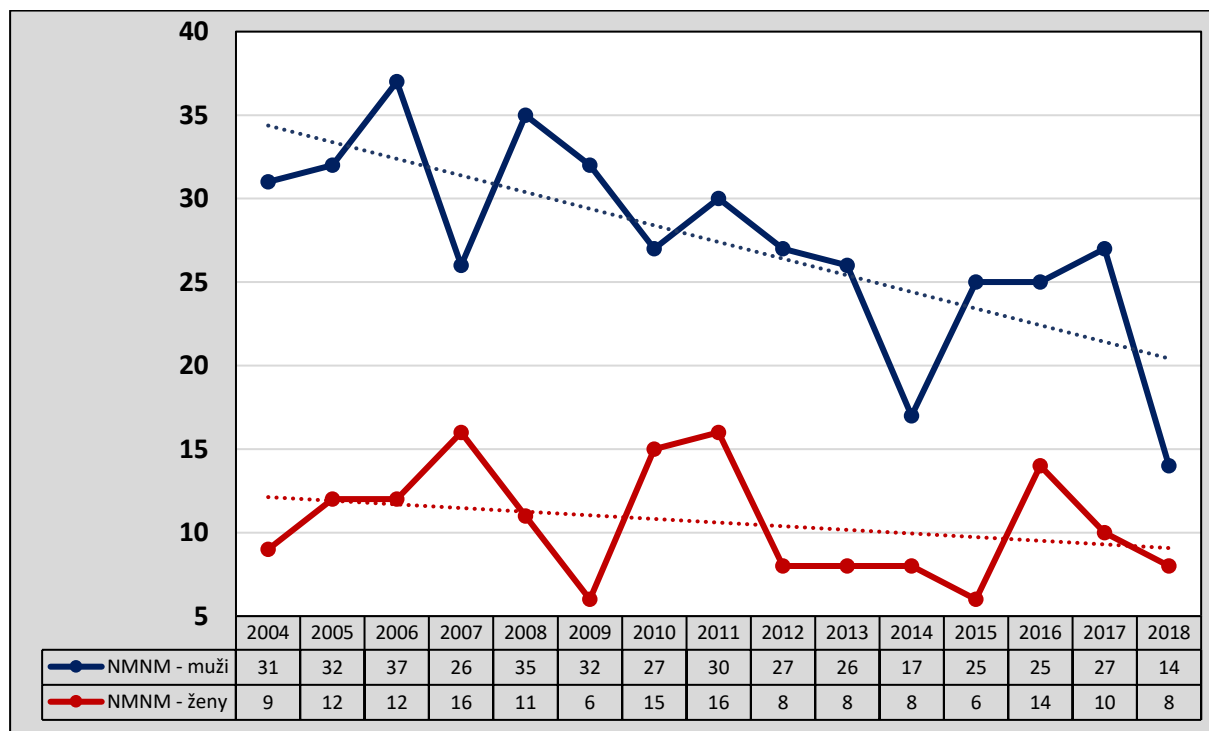
4 Předčasná úmrtnost

V SO ORP Nové Město n. M. předčasná úmrtnost, tj. úmrtnost do věku 65 let, klesá u mužů i u žen, což je příznivý trend. U mužů je předčasná úmrtnost vyšší než u žen, ale regresní přímka dlouhodobého vývoje klesá výrazněji než u žen, což znamená, že i předčasná úmrtnost u mužů klesá rychleji než u žen. Tím se v čase předčasná úmrtnost mužů přibližuje ženám. Ve srovnání průměrů za prvních a posledních 5 sledovaných let dochází u žen k poklesu o 23 %, u mužů pak o 33 %. V posledních pěti letech umírá v SO ORP Nové Město n. M. ve věku do 65 let, tzn. tzv. předčasně, ročně v průměru 31 osob, z toho je 22 mužů a 9 žen. Podíl mužů, kteří zemřeli předčasně, činí 70 %, ženy tvoří „pouze“ 30 % z celkového počtu zemřelých v tomto věku a v tomto období.

Úmrtí ve věku do 65 let tvoří v SO ORP Nové Město n. M. v posledních pěti letech 17,4 % ze všech úmrtí, v ČR je tento podíl významně vyšší, činí 18,6 %, což lze hodnotit velmi pozitivně. Podíl předčasně zemřelých z celkového počtu zemřelých je v SO ORP Nové Město n. M. 17,4 %, u mužů vyšší než u žen, za posledních pět hodnocených let činí u mužů 22 %, zatímco u žen je 12 %.

Data ke standardizované předčasné úmrtnosti jsou nyní k dispozici pouze za roky 2016 až 2018. Toto tříleté období je na spolehlivé hodnocení vývoje velmi krátká doba. Orientačně je patrné, že předčasná úmrtnost je u mužů i žen v SO ORP Nové Město n. M. nižší než v ČR, podobně je naznačen i rychlejší pokles hodnot tohoto ukazatele. To jen potvrzuje situaci, která je popsána výše. Předčasnou, ale i celkovou úmrtnost lze u obyvatel hodnotit v SO ORP Nové Město n. M. ve srovnání s ČR jako nižší.

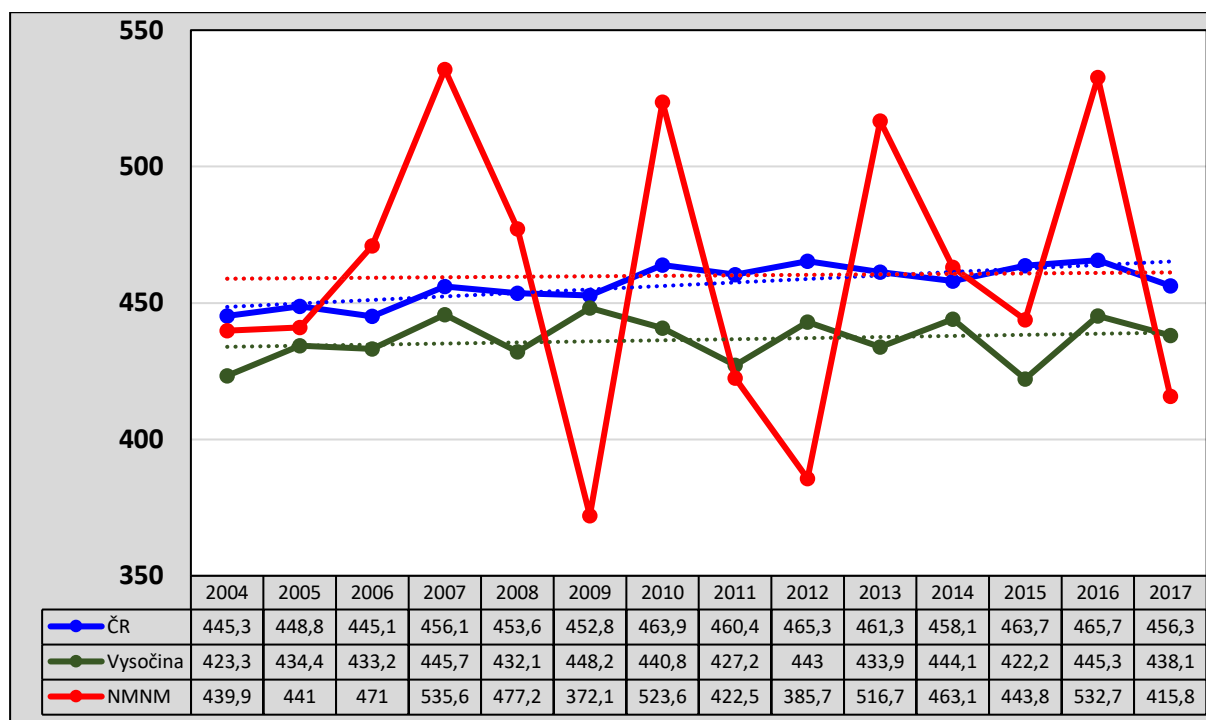
Počet úmrtí (absolutní počty) ve věku do 65 let v SO ORP Nové Město n. M. v letech 2004 až 2018, srovnání mužů a žen



5 Incidence zhoubných nádorů celkem

V SO ORP Nové Město n. M. incidence zhoubných nádorů v souhrnu obou pohlaví prakticky koreluje s incidencí v ČR a je vyšší než v Kraji Vysočina s tím, že jsou patrné výrazné meziroční výkyvy dané poměrně malým statistickým souborem. Příznivější je skutečnost, že zde dochází k pomalejšímu nárůstu incidence, rozdíly však jsou minimální. V prvních třech sledovaných letech (2004-2006) bylo diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru 101 nových případů novotvarů ročně, v posledních třech letech (2015-2017) pak 125 případů. V absolutních počtech se tak jedná se o nárůst o 23 %.

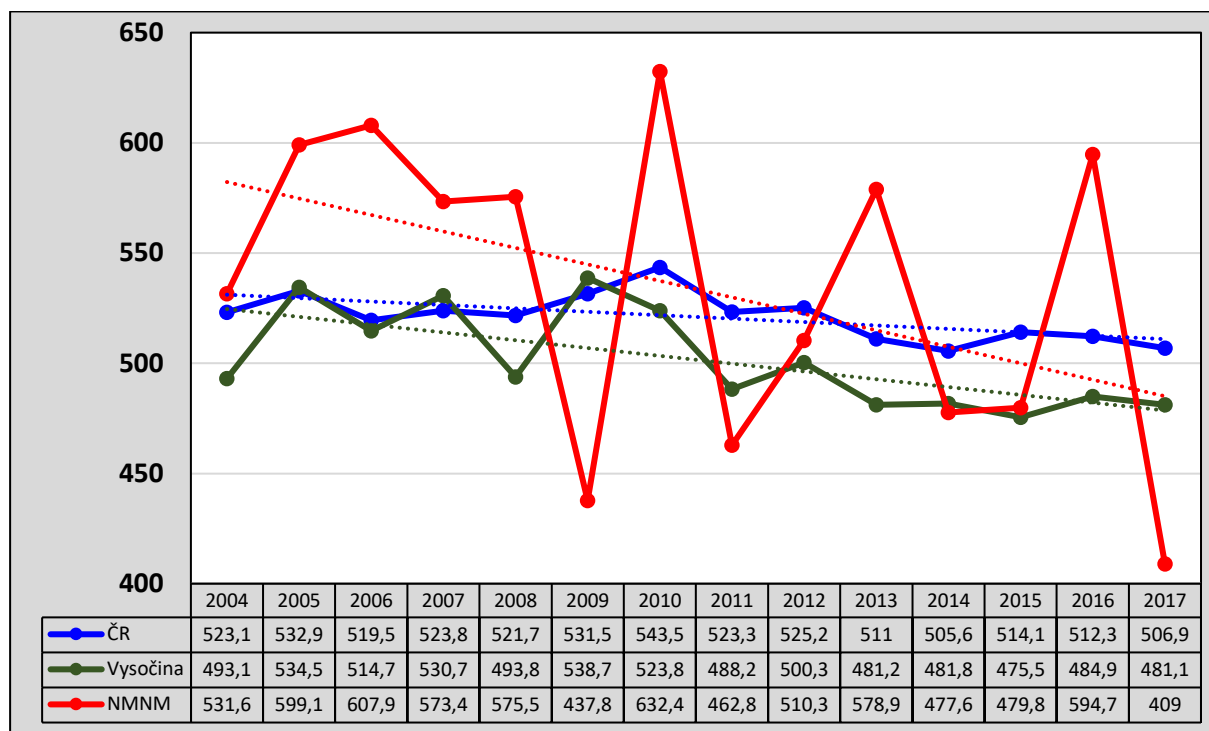
Standardizovaná incidence zhoubných novotvarů a novotvarů in situ bez dg Jiný ZN kůže, C44, (evr. standard) v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2004 až 2017, muži i ženy



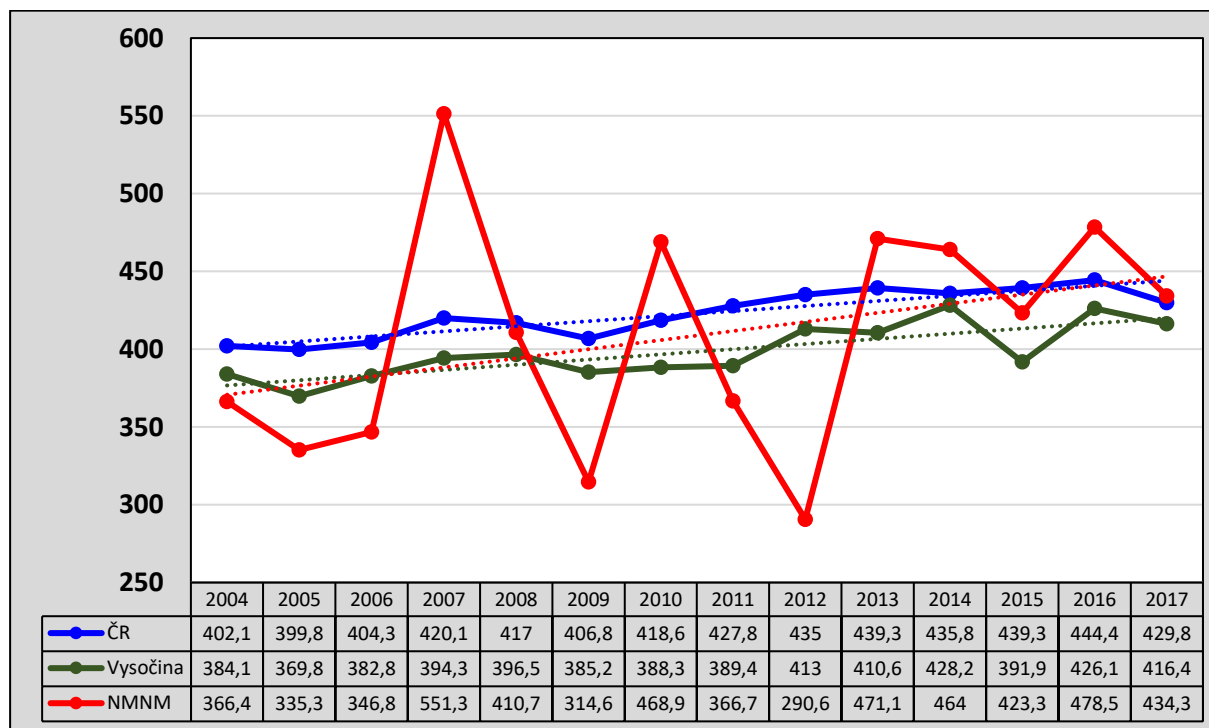
U mužů výrazné kolísání incidence zhoubných nádorů v SO ORP Nové Město n. M. způsobuje to, že v některých letech jsou hodnoty pod a v některých letech nad incidencí v ČR a v Kraji Vysočina. Dlouhodobý vývoj vyjádřený regresní přímkou je však v SO ORP Nové Město n. M. příznivější než v kraji i v ČR, pokles incidence je nejvyšší. Srovnáme-li první tři sledované roky s posledními třemi, došlo u mužů v SO ORP Nové Město n. M. k poklesu incidence o 15 %, zatímco v Kraji Vysočina o 7 % a v ČR pouze o 3 %. V prvních třech sledovaných letech bylo u mužů diagnostikováno v průměru 59 nových případů novotvarů ročně, v posledních třech letech pak 64 případů. Tento rozdíl mezi poklesem incidence a nárůstem absolutních počtů případů je dán věkovou standardizací při výpočtu incidence a tím, že populace žen významně stárne.

U žen je situace opačná. Dochází zde k nárůstu incidence novotvarů jak v SO ORP Nové Město n. M., tak v Kraji Vysočina i v ČR, přičemž nárůst je v SO ORP Nové Město n. M. nejvyšší. Srovnáme-li první tři sledované roky s posledními třemi, došlo v SO ORP Nové Město n. M. k nárůstu incidence o 27 %, v ČR i v Kraji Vysočina pak o 9 %. V absolutních počtech lze pozorovat významně narůstající trend, v prvních třech letech sledování bylo diagnostikováno v průměru 42 nových případů novotvarů ročně, v posledních třech letech pak 61 případů.

Standardizovaná incidence zhoubných novotvarů a novotvarů in situ bez dg Jiný ZN kůže, C44, (evr. standard) v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2004 až 2017, muži

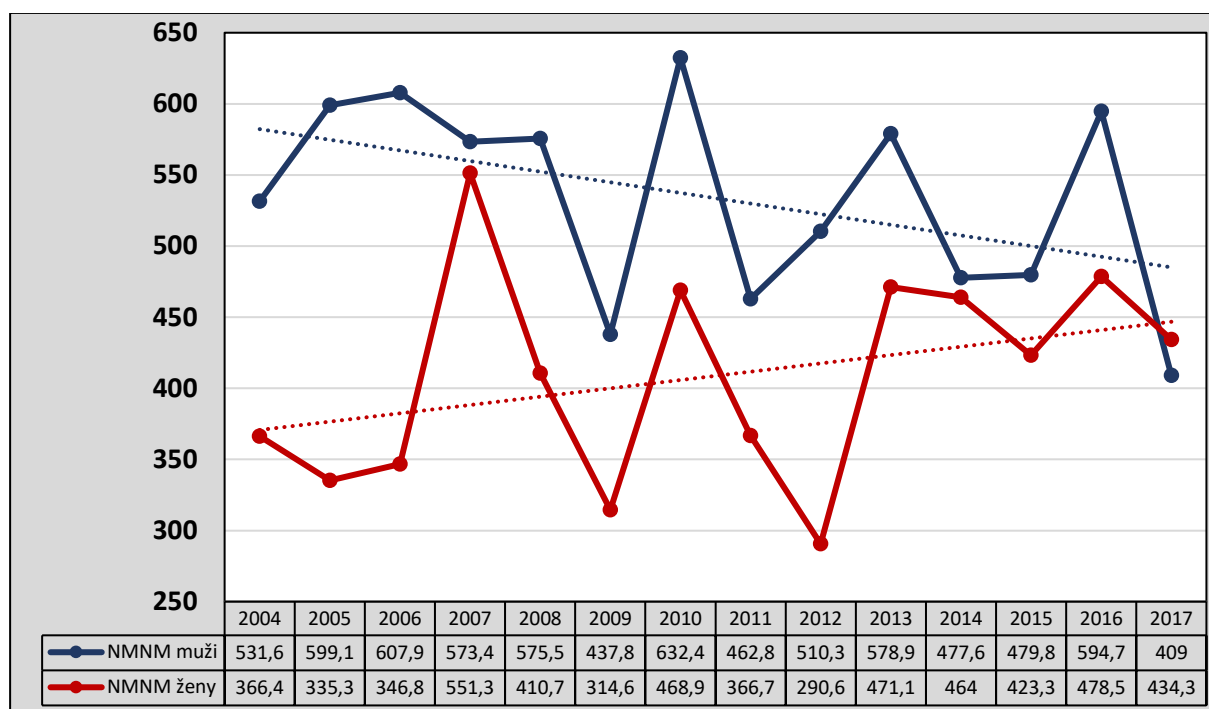


Standardizovaná incidence zhoubných novotvarů a novotvarů in situ bez dg Jiný ZN kůže, C44, (evr. standard) v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2004 až 2017, ženy

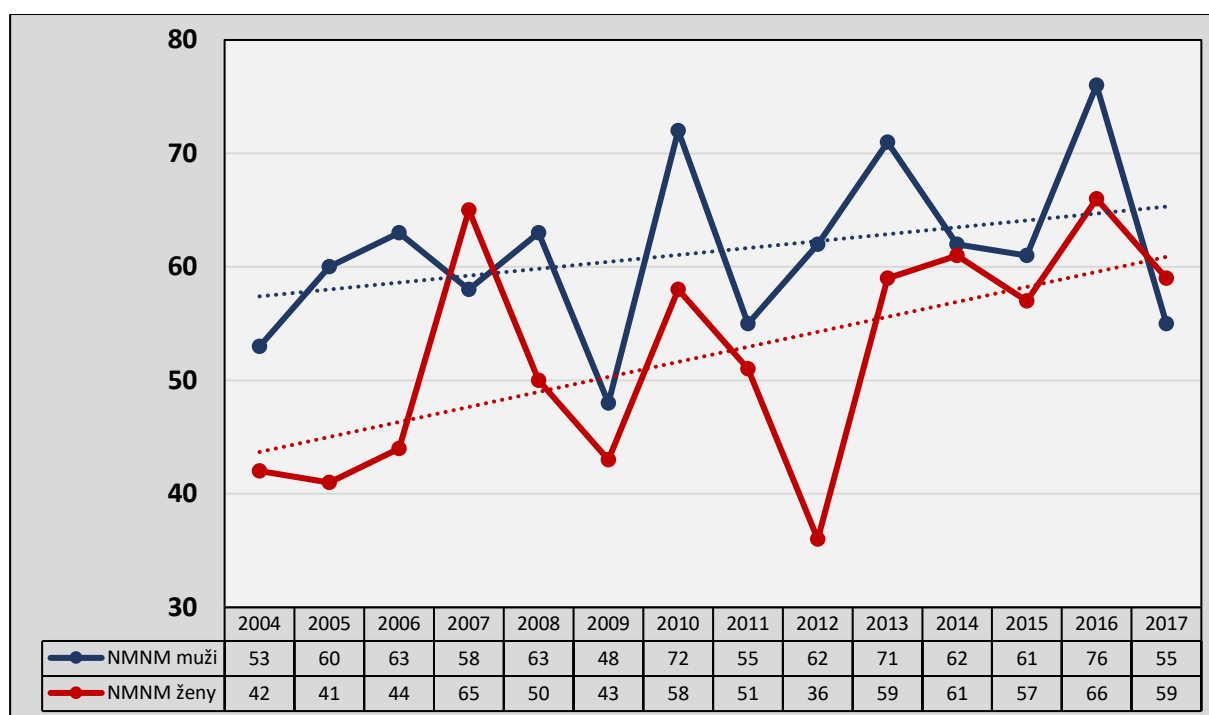


Incidence zhoubných nádorů je v SO ORP Nové Město n. M. vyšší u mužů než u žen, ale rozdíl mezi pohlavími se postupně výrazně snižuje. Přes již zmíněná meziroční kolísání pozorujeme v SO ORP Nové Město n. M. u žen vzestup incidence, u mužů lze sledovat poměrně výrazný pokles. Ve vývoji skutečného počtu nově diagnostikovaných případů novotvarů lze pozorovat u žen i u mužů nárůst počtu případů i nárůst regresní přímky. Jak již bylo uvedeno v posledních třech letech je v průměru ročně zjišťováno v SO ORP Nové Město n. M. 125 nových případů zhoubných nádorů, z toho 61 u žen a 64 u mužů.

Standardizovaná incidence zhoubných novotvarů a novotvarů in situ bez dg Jiný ZN kůže, C44, (evr. standard) v SO ORP Nové Město n. M. v letech 2004 až 2017, srovnání mužů a žen



Počet nově zjištěných případů zhoubných nádorů a novotvarů in situ bez dg Jiný ZN kůže, C44 (absolutní počty) v SO ORP Nové Město n. M. v letech 2004 až 2017, srovnání mužů a žen

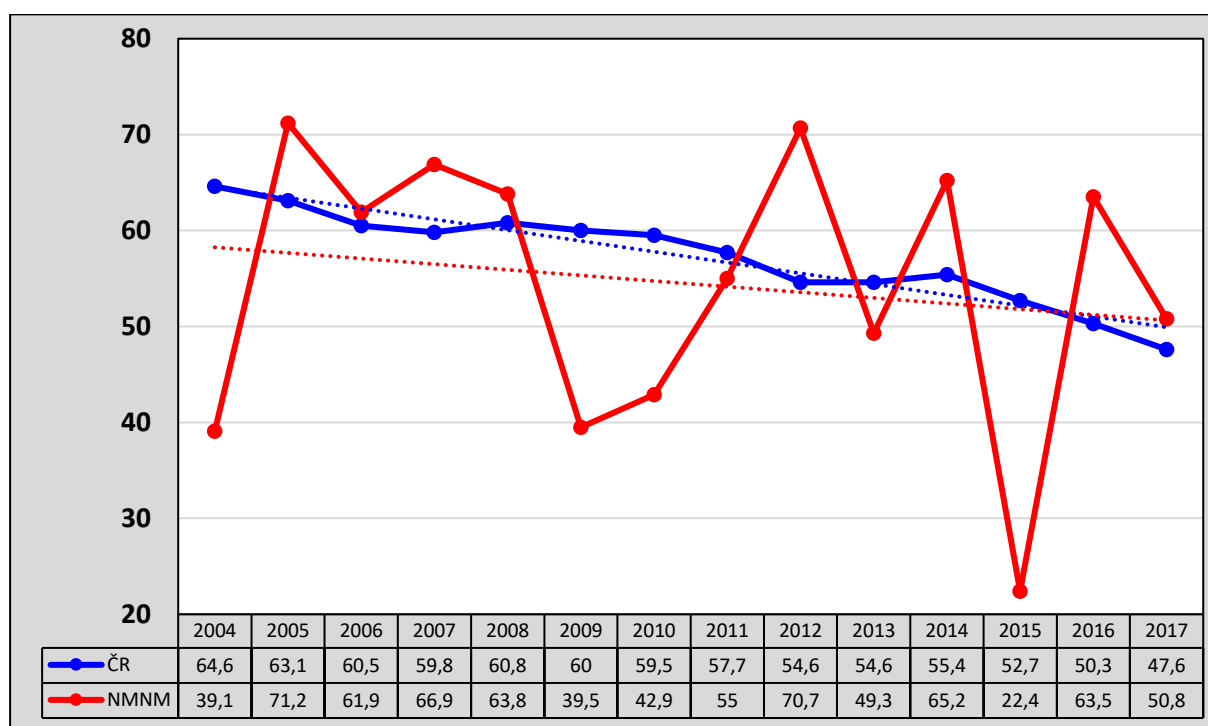


6 Incidence vybraných zhoubných nádorů

Nejčastějšími zhoubnými nádory u žen jsou novotvary prsu a u mužů novotvary prostaty, v součtu obou pohlaví se pak jedná o zhoubné nádory tlustého střeva, rektosigmoideálního spojení, konečníku a řitního kanálu. V této kapitole je stručně popsán výskyt vybraných nejčastějších zhoubných nádorů. S ohledem na skutečnost, že data o incidenci v krajích ČR jsou v databázi ÚZIS k dispozici pouze za roky 2015–2017, je zde uvedeno pouze srovnání SO ORP Nové Město n. M. s ČR.

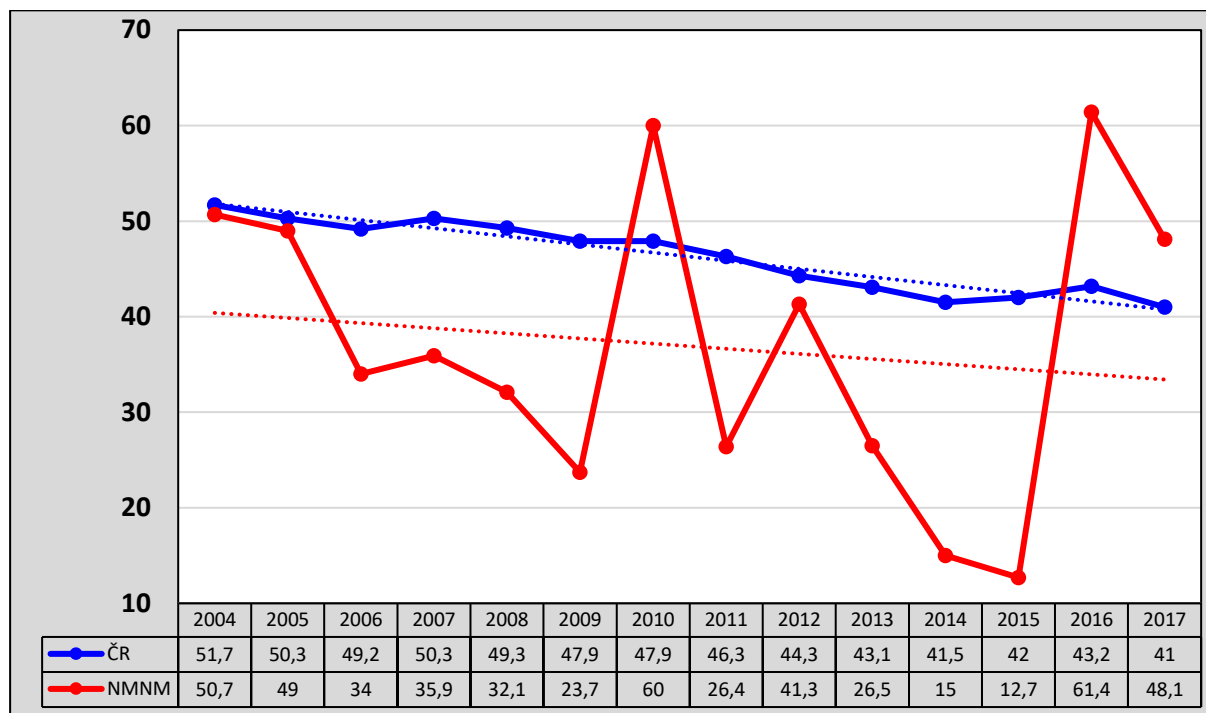
Zhoubné nádory tlustého střeva a konečníku jsou velmi častými nádory u obou pohlaví. Přesto má incidence těchto nádorů v posledních letech v České republice mírně klesající trend. Podobně jako v ČR vykazuje incidence v SO ORP Nové Město n. M. pokles, i když pozvolnější než v ČR. Výskyt vykazuje značné meziroční kolísání, u mužů je ve srovnání se ženami zhruba o 77 % vyšší. V posledních třech letech je diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru každým rokem 12 nových případů těchto nádorů (z toho je v průměru 7,7 u mužů a 4,3 u žen).

Standardizovaná incidence zhoubného novotvaru tlustého střeva, rektosigmoideálního spojení, konečníku a řitního kanálu (dg C18-21) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, muži i ženy



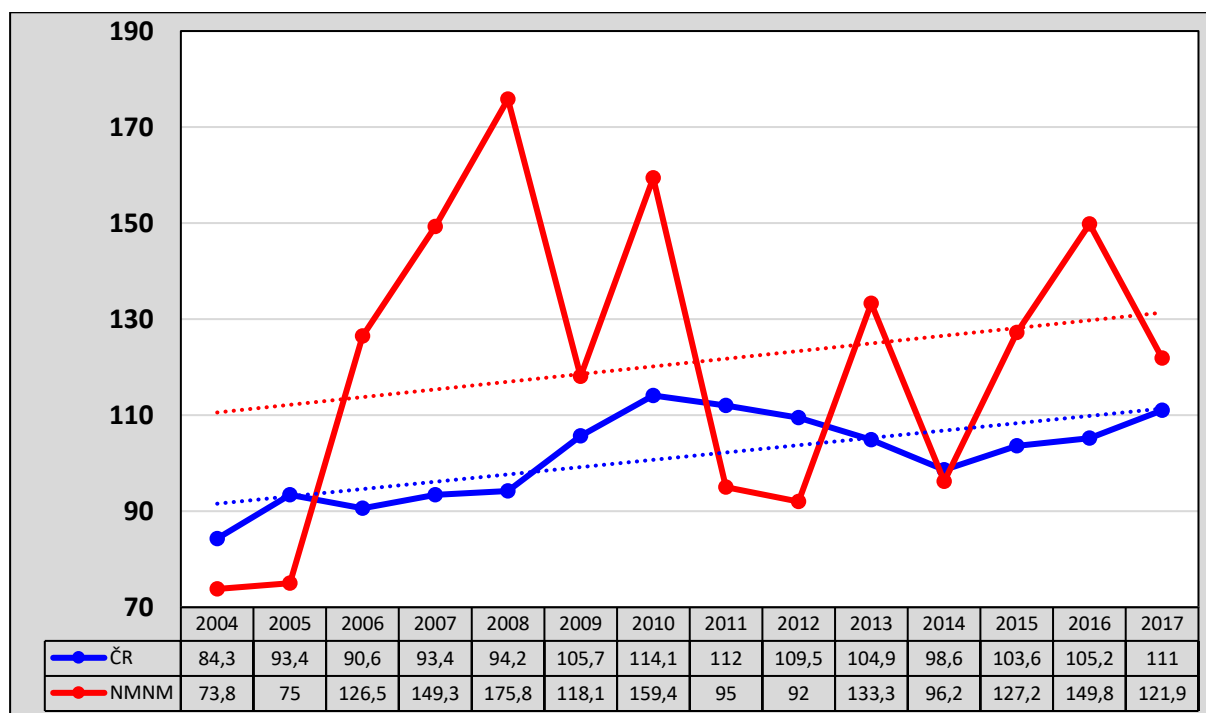
Zhoubné nádory plic, průdušnice a průdušek jsou nádory, které mají jednoznačnou příčinnou souvislost s kouřením tabákových výrobků, zejména cigaret. Dříve byly nádory průdušek a plic u českých mužů nejčastějšími zhoubnými nádory, v posledních 15 letech však počet nových případů v ČR u mužů klesá, tak jak se v populaci snižuje počet mužů-kuřáků. Naopak počet případů u českých žen spolu se stoupajícím počtem kuřáček vzrůstá. V SO ORP Nové Město n. M. lze pozorovat opět výrazné meziroční kolísání incidence, výskyt je nižší než v ČR, přímka dlouhodobého vývoje však klesá pomaleji než v ČR. Výskyt u mužů je ve srovnání s ženami dvojnásobný. V posledních třech letech je diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru každým rokem 12 nových případů těchto nádorů, z toho 8 u mužů a 4 u žen.

Standardizovaná incidence zhoubného novotvaru průdušnice, průdušky a plic (dg C33-34) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, muži i ženy



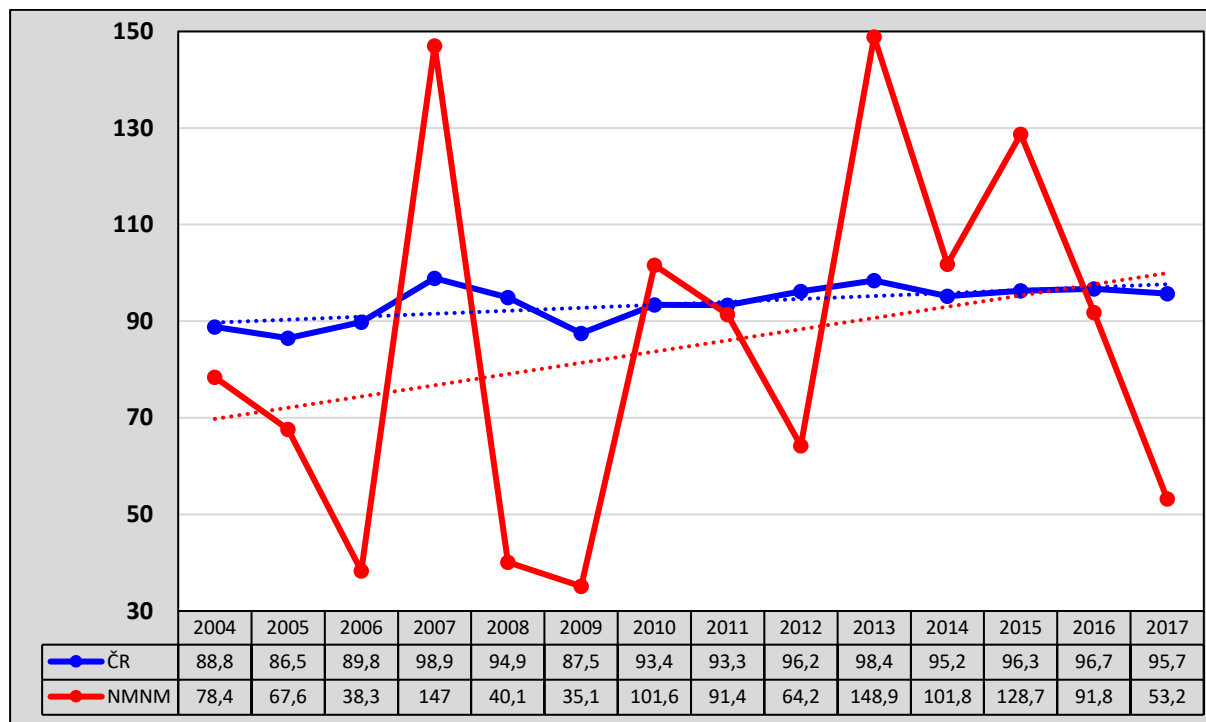
V současnosti představují **zhoubné nádory prostaty** nejčastější zhoubný nádor mužů. Stoupající incidence těchto nádorů souvisí především s prodlužující se délkou života mužů, protože toto onemocnění se objevuje většinou až ve vysokém věku. V SO ORP Nové Město n. M. má incidence, podobně jako v ČR, vzrůstající vývoj a je přes meziroční výkyvy ve většině let vyšší než v ČR. V posledních třech letech je diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru každým rokem 17 nových případů těchto nádorů.

Standardizovaná incidence zhoubných nádorů prostaty (dg C61) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, muži



Zhoubné nádory prsu jsou v současnosti nejčastějším zhoubným nádorem žen a výskyt tohoto onemocnění se v ČR neustále zvolna zvyšuje, i když v posledních čtyřech letech se tento nárůst zastavuje. V SO ORP Nové Město n. M. je incidence díky výraznému kolísání v některých letech vyšší a někdy naopak nižší než v ČR. Regresní přímka dlouhodobého vývoje však narůstá rychleji než v ČR. V posledních třech letech je diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru každým rokem 13 nových případů těchto nádorů.

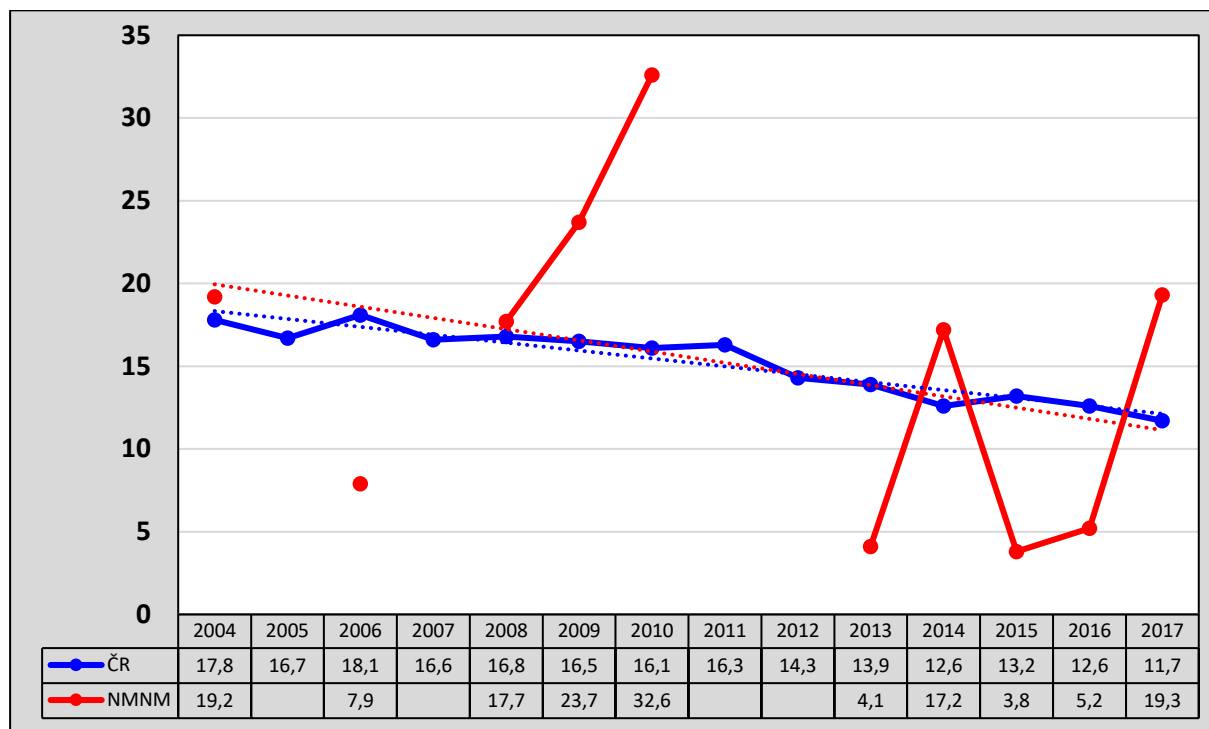
Standardizovaná incidence zhoubného novotvaru prsu (dg C50) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, ženy



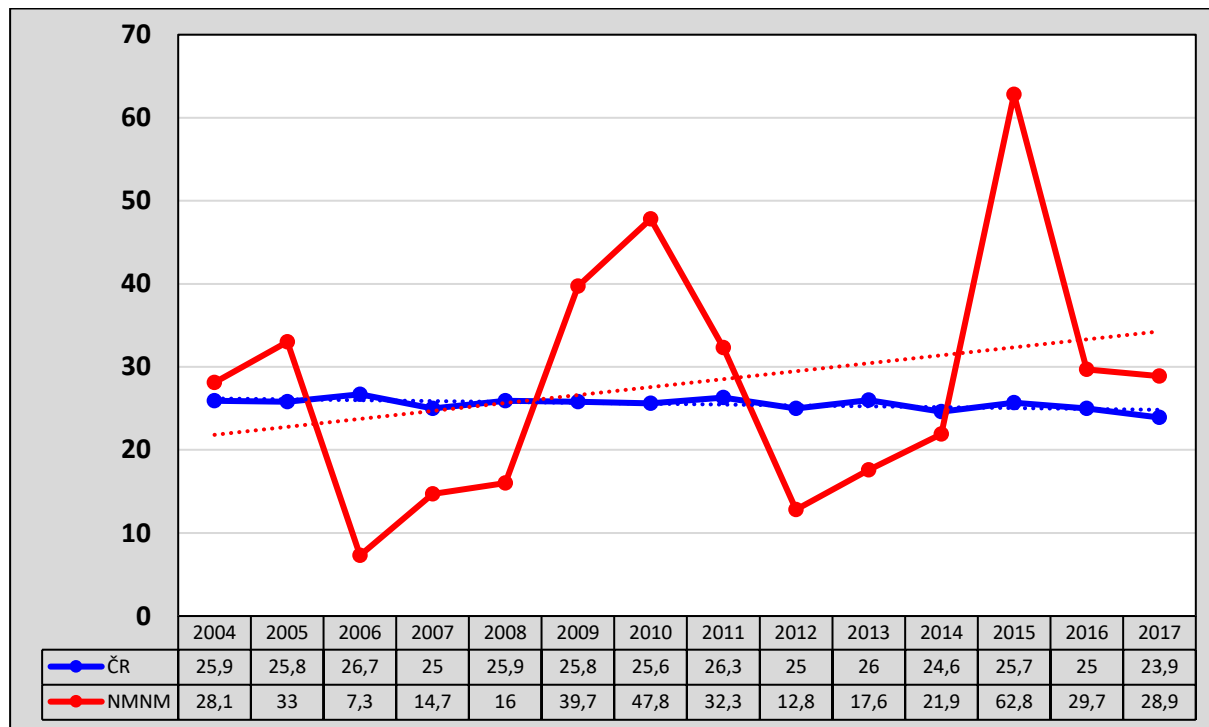
U nádorů hrdla děložního zaznamenáváme v ČR příznivý vývoj, tj. pokles výskytu. Dominující v etiologii tohoto novotvaru je nákaza virem HPV (Human Papillomavirus) a v České republice se již jednoznačně projevuje pozitivní vliv dlouhodobého bezplatného očkování dívek. Roli zřejmě hraje také osvěta a bezpečnější sexuální chování, které infekci virem HPV omezuje. Nicméně varovný je fakt, že podle dostupných údajů klesá proočkovanost populace třináctiletých dívek. Bohužel, u této diagnózy jsou pro SO ORP Nové Město n. M. k dispozici data jen v některých letech, proto je velmi obtížné incidence hodnotit. Incidence v posledních pěti letech, kdy data jsou k dispozici, však ukazuje, že situace bude spíše příznivější než v ČR. Reálně se v posledních letech v SO ORP Nové Město n. M. jedná skutečně o ojedinělé případy, v posledních třech letech se vyskytly celkem 4 případy těchto nádorů.

Incidence zhoubných nádorů těla děložního je v ČR v posledních 14 letech víceméně stabilní, pokles je jen velmi mírný. V SO ORP Nové Město n. M. lze pozorovat naopak mírný nárůst incidence. V posledních třech letech je diagnostikováno v SO ORP Nové Město n. M. v průměru každým rokem 6 nových případů těchto nádorů.

Standardizovaná incidence zhoubného novotvaru hrdla děložního (dg C53) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, ženy



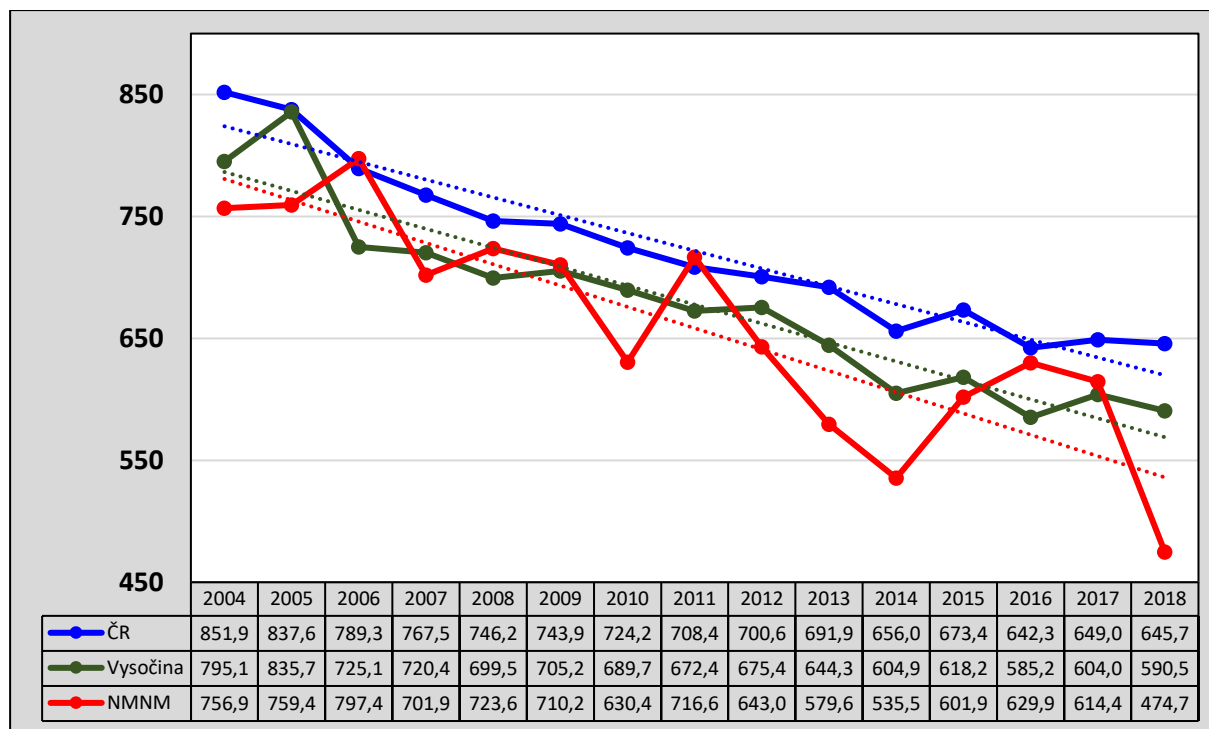
Standardizovaná incidence zhoubného novotvaru těla děložního (dg C54) v SO ORP Nové Město n. M. a České republice v letech 2004 až 2017, ženy



7 Celková úmrtnost

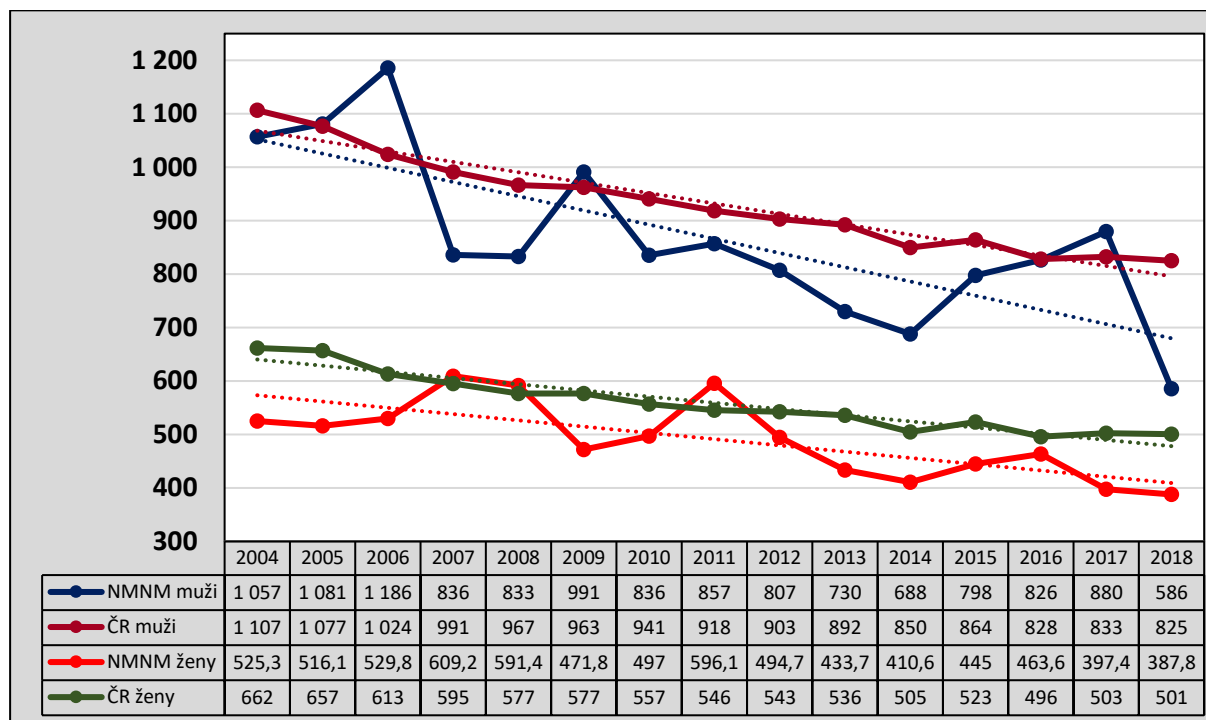
Vývoj celkové úmrtnosti v SO ORP Nové Město n. M. je v průběhu posledních 15 let příznivý, trend vývoje je výrazně klesající, podobně jako v Kraji Vysočina i v ČR. Standardizovaná úmrtnost je zde v dlouhodobém horizontu významně nižší než v ČR a mírně nižší než v Kraji Vysočina. Srovnáme-li posledních a prvních pět sledovaných let, došlo v průměru v SO ORP Nové Město n. M. ke snížení standardizované úmrtnosti o 24 %, zatímco v Kraji Vysočina o 20 % a v ČR pouze o 18 %.

Celková úmrtnost (SDR) v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2004 až 2018, muži i ženy



Úmrtnost mužů je dlouhodobě vyšší než u žen, což koresponduje i s tím, že se ženy dožívají vyššího věku než muži. U žen i u mužů je v SO ORP Nové Město n. M. celková úmrtnost prakticky ve většině let nižší než je celorepublikový průměr. U obou pohlaví dochází ke snižování, tj. k poklesu celkové úmrtnosti, u mužů je pokles rychlejší, a to jak ve srovnání s ženami, tak ve srovnání s poklesem u mužů v ČR. U žen je pokles srovnatelný s poklesem v ČR. V absolutních počtech umírá v SO ORP Nové Město n. M. v posledních pěti letech v průměru za rok 177 osob, z toho je 98 (55,3 %) mužů a 79 (44,7 %) žen.

Celková úmrtnost (SDR) v SO ORP Nové Město n. M., Kraji Vysočina a České republice v letech 2004 až 2018, srovnání mužů a žen



8 Slovníček použitých definic a pojmů

Střední délka života při narození: střední (průměrný) počet let, kterých se teoreticky dožije novorozenec v daném roce narozený za předpokladu zachování úmrtnostní situace z období jejího výpočtu.

Incidence: počet všech nových (nově hlášených, diagnostikovaných) případů onemocnění. Vztahuje se k určitému času (nejčastěji rok) a určitému území, tj. k určité populaci (například Česká republika, kraj, SO ORP).

Incidence zhoubných nádorů bez dg Jiný ZN kůže (C44) – evropský standard: standardizovaný ukazatel incidence (nově hlášené případy) onemocnění zhoubným novotvarem nebo novotvarem in situ v daném roce (podle data stanovení diagnózy) podle trvalého bydliště pacienta.

In situ: na původním místě, zde počáteční stadium nádoru (karcinom in situ), kdy nádorové buňky ještě nepronikly do krevního a lymfatického oběhu a nemohly vytvořit metastázy.

Prevalence: počet všech existujících nemocí v dané populaci i čase. Liší se od incidence tím, že počítá se všemi nemocnými bez ohledu na to, kdy jejich nemoc vznikla.

Úmrtnost: počet zemřelých v populaci za určitou dobu, nejčastěji za jeden rok. Úmrtnost může být vyjádřena jako celková (zahrnující všechna úmrtí), podle skupin či jednotlivých diagnóz (např. na onemocnění srdce a cév nebo na zhoubný nádor prsu), dále podle pohlaví nebo podle věku či věkových skupin (např. předčasná úmrtnost – viz níže).

Celková standardizovaná úmrtnost – Standard Death Ratio (SDR): teoretická intenzita úmrtnosti (na 100 tisíc osob) reálné populace s určitým věkově specifickým profilem úmrtnosti za předpokladu věkové struktury populace odpovídající tzv. evropskému standardu.

Předčasná úmrtnost: zde počet zemřelých v populaci ve věku do 65 let (0-64 let) za určitou dobu.

Absolutní údaje: čísla, zachycující skutečné počty zemřelých nebo nemocných, a to buď celkově, nebo podle různých kritérií (podle diagnóz, podle věku, pohlaví apod.) na vybraném území a v určitém čase, obvykle za rok. Tyto údaje však nelze srovnávat mezi jednotlivými územími, např. mezi městem, krajem a ČR, a to proto, že každý region má zcela odlišný počet obyvatel. Absolutní data se využívají k výpočtům tzv. relativních údajů.

Relativní údaje: počty onemocnění, úmrtí apod., přepočtené na určitý počet obyvatel, ve většině případů na 100 tisíc obyvatel.

Standardizované údaje: relativní údaje, standardizované metodou tzv. věkové standardizace, tj. přepočtem ve všech srovnávaných oblastech a v každém období na stejnou věkovou strukturu, jako kdyby všude a v každém období žili stejně staří lidé. K výpočtům se používají různé standardy, většinou však se používá evropský nebo světový standard, tedy jakýsi evropský nebo světový věkový průměr. Standardizovaná data umožňují porovnávat údaje v různých oblastech (městech, krajích apod.) mezi sebou a srovnávat je s průměrem ČR i s hodnotami v jiných zemích.

Vliv velikosti statistického souboru: při analýze a hodnocení jednotlivých ukazatelů zdravotního stavu je nutno přihlédnout i k velikosti statistického souboru, z něhož data pocházejí, to znamená ke skutečnému počtu obyvatel v jednotlivých srovnávaných územích. Malé soubory mívají po standardizaci a relativizaci výraznější meziroční kolísání údajů oproti velkým populacím. Pokud žije ve sledované populaci méně než 100 tisíc osob, a to je i případ správního obvodu ORP Nové Město n. M., pak přepočet na 100 tisíc obyvatel zvyšuje meziroční výkyvy ve standardizovaných řadách dat. U údajů za menší oblasti jsou hodnoty také zatíženy tzv. chybou malých čísel, zejména v případě nepříliš častých diagnóz či stavů, kdy i malé, často náhodné meziroční výkyvy zkreslují výrazně křivku vývoje a ztěžují její interpretaci. Z těchto důvodů jsou také Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR sledovány údaje pouze za celé správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP), nikoliv data jednotlivých měst.

Trendy vývoje: pro hodnocení zdravotního stavu obyvatelstva jsou nejdůležitější trendy vývoje, čili to, jak se ukazatel vyvíjí v časové řadě více let. Právě z trendů lze předpokládat další vývoj v budoucnosti. Zejména v případě menších správních obvodů má klesající nebo stoupající trend za časovou řadu nejméně 10 let většinou větší vypovídající hodnotu než údaje z jednotlivých let. V grafech této analýzy jsou lineární spojnice trendů, nazývané také regresní přímky, zobrazeny stejnobarevnou přerušovanou přímkou.

Regresní přímka je zde přímka v grafu proložená hodnotami v jednotlivých letech, která ukazuje na dlouhodobý trend vývoje daného ukazatele zdravotního stavu.

Sledovaná období: v této analýze je u většiny ukazatelů zpracováno období 15 let, tj. 2004 až 2018, což je dostatečně dlouhá časová řada k posouzení aktuálního vývoje. Data za rok 2019 nejsou dosud k dispozici. U ukazatelů nádorových onemocnění jsou k dispozici data do roku 2017.

Analýzu a vyhodnocení zdravotního stavu obyvatel SO ORP Nové Město na Moravě pro obec Křižánky zpracovali:

Autoři: MUDr. Stanislav Wasserbauer, Hana Pokorná
ve spolupráci s Národní sítí Zdravých měst ČR

Září 2020

Práce neprošla jazykovou úpravou.

Publikování této analýzy nebo její části je podmíněno výslovným souhlasem autorů.

Materiál byl připraven za metodické podpory konzultantů hrazených z prostředků projektu NSZM ČR *"ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE A REGIONY – síť pro rozvoj, komunikaci a spolupráci v územní veřejné správě"*, který byl podpořen finančními prostředky Evropského sociálního fondu z Operačního programu Zaměstnanost (výzva OPZ-25).